

Konferencia-összefoglaló

Lindt Roland*

Beszámoló a „Btk. 10 éve – Európai kihívások, közép-európai válaszok a 21. század bűnügyi tudományában” című konferenciáról (2022. november 8–9.)

2022. november 8. és 9. napján került sor a negyedik magyar büntető törvénykönyv, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) megszületésének 10. évfordulója alkalmából a „Btk. 10 éve – Európai kihívások, közép-európai válaszok a 21. század bűnügyi tudományában” című konferenciára.

A Kúria és a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet közös rendezésében, a Miskolci Jogi Kar szakmai támogatásával megvalósult rendezvény délelőtti programját *Prof. Szilágyi János Ede*, a Mádl Intézet vezetője moderálta. Nyitóbeszédében *Varga Judit* igazságügyi miniszter megemlékezett hazánk első büntetőtörvényéről, a Csemegi-kódexről, kiemelve a ma hatályos Btk. megszületésének okait és jelentőségét, prioritásait és eredményeit, melyeknek köszönhetően a bűnözés jelentősen visszaszorult hazánkban. Felsorolta a kódex első 10 évének mérföldköveit jelentő eseményeket, melyek jelentősen hozzájárultak a magyar büntető anyagi jog fejlődéséhez, összhangban az európai uniós tendenciákkal.

A társszervező Kúria képviselőjében *Prof. Patyi András* elnökhelyettes köszöntötte a résztvevőket, kiemelve a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet és a Miskolci Egyetem kiemelkedő szerepét a rendezvény életre hívásában. Megosztotta gondolatait a napjaink társadalmi változásai által generált kihívásokról, melyekre a Büntető Törvénykönyv hivatott reagálni – láthatóan sikeresen.

Az ünnepélyes megnyitó után *Pintér Sándor* belügyminiszter idézte fel a kezdeteket: az új törvény megszületése előtt évi több mint 600 000 deliktum került elkövetésre hazánkban, ezért a 2010-ben hatalomra került kormánynak prioritása volt a büntetőjog megreformálása. Természetesen más prevencióeszközök is szerepet játszottak a bűnözés csökkentésében, a közbiztonság megerősítésében, így a Btk. mellett a szabálysértési jog, a büntető eljárásjog és a büntetés-végrehajtási jog reformja is megvalósult. A Btk. kapcsán az előadó felhívta a fi-

gyelmet a szankciórendszer bővítésének esszenciális mivoltára és gyakorlati hasznára, valamint a büntetés kiszabásában a közép mérték elvének törvényi szintre emelésére. A Különös Résszel összefüggésben olyan újdonságokat nevesített, mint a gyógyszerhamisítás, a pénzmosás vagy a szexuális erőszak ma hatályos meghatározása, az emberkereskedelem és kényszermunka koncepcióinak egy tényállásban egyesítése. A jelen és a jövő kihívásai között megemlítette az illegális migrációt és az embercsempészetet, valamint a kiberbűnözést.

Prof. Polt Péter legfőbb ügyész előadását a büntetőjog és a büntetőtörvény céljainak, így különösen a bűnözés csökkentésének, a közbiztonság és a közrend védelmének, valamint az áldozatvédelemnek az áttekintésével kezdte, számba véve az ezek megvalósulását eredményező megoldásokat. Így a Btk. legfontosabb újdonságai között kiemelte a büntethetőségi korhatár 12 évre történő leszállítását bizonyos tényállásokkal kapcsolatban, a szituációs jogos védelmi helyzet törvénybe iktatását, valamint a visszaesők tekintetében a szankcionálás szigorítását, és kitért ezek gyakorlati jelentőségére is. Az áldozatvédelem fokozott megjelenését demonstrálandó a szexuális bűncselekmények rendszerének átalakításáról, a gyermekekkel szemben elkövetett deliktumok elemeinek újragondolásáról, és a védekezésre idős koruknál vagy fogyatékoságuknál fogva képtelen személyek védelméről is beszélt. A megújult tényállások közül kiemelte a költségvetési csalás, a pénzmosás és az embercsempészet szignifikáns változásait. A jövő kihívásai közül felhívta a figyelmet az új típusú önzetű járművek elterjedéséből következő problémákra, a kriptovaluták körüli viták jogi megítélésére, a mesterséges intelligencia fejlődésével kapcsolatos újonnan felmerülő felelősségi kérdésekre és a gazdasági bűnözés új formáira.

Prof. Czine Ágnes alkotmánybíró, az Alkotmánybíróság gyakorlatát áttekintve elemezte az általa legfontosabbnak ítélt, büntetőjogi tárgyú határozatokat. Az elsőként bemutatott ügyben mulasztással megvalósuló alaptörvénysértést állapítottak meg, a minősített adattal való visszaélés azóta kivezetett egyik rendelkezését érintően. A szexuális erőszakkal összefüggésben hozott 2/2016. BJE határozat alkotmányossági vizsgálá-

* Lindt Roland: Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Közjogi Kutatási Főosztály, kutató.

latának eredményeként a határozat megsemmisítésére került sor, szellemisége azonban tovább él a 2022 februárjában hatályba lépett törvénymódosításban, mely a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépést tette lehetővé. A harmadik prezentált határozat középpontjában a kábítószer törvényi fogalmának vizsgálata állt. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a kábítószeres körének meghatározása teljes mértékben, az állami büntetőpolitika részeként, a törvényhozó hatáskörébe tartozó kérdés. Az utolsó kiemelt ügy alapját a büntethetőségi korhatár kérdésével kapcsolatos jogeset szolgáltatta. Az igazságügyi elmeorvos-szakértő indítványa szerint egy 13 éves gyermek belátási képessége emberölés tekintetében nem állhat fent. A dilemma alapja, hogy a belátási képesség törvényi szinten nem definiált fogalom. Az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenség megállapítása iránti indítványt elutasította, azonban szükségesnek véli a jövőben a belátási képesség vizsgálati módszertanának országos szintű meghatározását.

Senyei György, az OBH elnöke a büntető ügyszakos bírák szakmai képzésének főbb aspektusairól beszélt. A bírósági rendszeren belüli képzés és továbbképzés történetiségének rövid áttekintése után a 2006 óta működő Magyar Igazságügyi Akadémia szerepére hívta fel a figyelmet. Az oktatás technikai vívmányairól szólva kiemelte, hogy a képzések 70%-a átkerült a digitális térbe. A büntetőjogi oktatás keretében fogalmazók, titkárok, sőt a már praktizáló bírák is továbbképzéseken vesznek részt az anyagi és eljárásjogi kérdéseket érintően, de meghirdetésre kerülnek speciális oktatási egységek is, például a fiatalokkal, közlekedési büntetőjoggal, pénzmossással és cybercrime-mal kapcsolatos témakörökben. Az „új” Btk. hatálybalépését követő továbbképzéseknek kiemelt jelentősége volt, s ezeken csaknem 900 fő vett részt. A képzések sikerességét jelzi, hogy az elsőfokú ítéletek szignifikánsan nagyobb számban emelkednek jogerőre az utóbbi évtizedben.

Csák Zsolt, a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője a Kúria büntetőjogi jogegységesítő tevékenységéről osztotta meg gondolatait az elmúlt tíz év tapasztalatai alapján. A Btk.-t olyan kódexként jellemezte, amely magyar hagyományokra épül, egyúttal megfelelően reflektál egyre inkább felgyorsuló világunk kihívásaira. Hangsúlyozta a bírói jogalkalmazás értelmező és jogfejlesztő feladatát az új jogintézmények kapcsán. Véleménye szerint a Kúria kiemelt szerepet játszik a formális igazságosság, a jogegység és az egységes értelmezés biztosítása terén. E feladat nehézségei között megemlíthető a bírói függetlenség tiszteletben tartása, illetve az értelmezés mentén a „kvázi jogalkotástól” való tartózkodás. A Kúria, illetve a korábbi Legfelsőbb Bíróság gyakorlatából válogatva mutatta be az elmúlt 100 év fejlődésének organikus folyamatát. A Kúria a jogegységesítés alaptörvényi letéteményese, melynek határozatai elvi élet *ratio decidendi*-ként kell követnie a bíróságoknak, az értelmezésnek pedig minden körülmények között a jogértelmezés keretein belül kell maradnia.

Kónya István, az Igazságügyi Minisztérium miniszteri biztosa arról számolt be, hogy az új Btk. kodifikációja sikertörténetnek tekinthető, hiszen hatálybalépése óta a bűncselekmények száma hazánkban számottevően csökkent – mind az Eurostat, mind a hazai statisztikák, mind a világszintű összehasonlító kutatások alapján. A kimagasló eredmények a célkitűzések helyes megválasztásával, a megfelelő büntető-

politikával magyarázhatók. Bebizonyosodott, hogy a szankciórendszer szigorításával és az áldozatok védelmét szem előtt tartó büntetőpolitikával a bűnözés számottevő visszaszorítása megvalósítható. A hatályos Btk. megszületésével évtizedes hiányt pótol, hiszen elődje (1978. évi IV. törvény) hatályon kívül helyezésének igénye már a rendszerváltástól megjelent a magyar jogászság körében. Humanitás, koherencia és racionalitás: ezen jelszavak mentén készült a jogrendszer zárköveként működő jogág kódexe – emelte ki a miniszteri biztos úr.

Schmehl János vezérőrnagy, bv. főtanácsos, az országos parancsnok biztonsági és fogva tartási helyettese a szigorodó büntetőpolitika hatásait tekintette át röviden a büntetés-végrehajtás szempontjából. A hivatalos statisztikák szerint megállapítható, hogy a fogvatartottak száma 2016-ig növekvő, 2016–2020 között csökkenő, napjainkig ismét növekvő tendenciát mutat. Kiderült továbbá, hogy az elmúlt években börtön végrehajtási fokozatban a szabadságvesztések átlagos időtartama nőtt, míg a fogházak esetében csökkent, ugyanakkor a fogház fokozatot megállapító ítéletek száma is jelentősen csökkent. A rezsimrendszerbe történő besorolás tekintetében szintén megfigyelhető a szigorodás. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésüket töltő személyek száma 2012-ben 25, míg 2022-ben 76; az elmúlt két évben nem került sor e szankció kiszabására. Az innovációs szükségletek terén a vezérőrnagy úr hangsúlyozta a végrehajtási fokozatok funkciója átalakításának szükségességét, illetve a fogvatartottak együttműködésén alapuló előmeneteli rendszer kialakításának igényét.

A konferencia I. panelét Bánáti Jánosnak, a Magyar Ügyvédi Kamara elnökének beszéde zárta, melynek keretében védői szemszögből értékelte az elmúlt időszakot. Meglátása szerint a kormányprogramban előirányzott szigorítások a szankciórendszer terén a vártnál kevésbé drasztikusan történtek meg, mely védői szempontból pozitív. Szorgalmazta, hogy a bírának nagyobb mérlegelési szabadságot adjon a jogalkotó az esetek egyedi körülményeire tekintettel; ennek kapcsán felhívta a figyelmet az ügyészi mértékes indítvány aktuális gyakorlati problematikájára. Megosztott néhány gondolatot a bünszervezet koncepciójának „elinflálódásáról”. A törvényi fogalom 2019-ben módosult, mivel a jogalkotó úgy ítélte meg, hogy a bünszövetség fogalmát az ítélkezési gyakorlat kiüresítette a bünszervezet intézményének „javára”. A pénzmossással kapcsolatban megjegyezte: jelentős újdonság, hogy az orgazdaság önálló tényállásként megszűnt, és a pénzmosság tényállásába került beillesztésre. E jogtechnikai megoldás kritikáját adja, hogy a pénzmosság eredeti koncepciójától az orgazda jellegű magatartás távol áll; az Uniónak – véleménye szerint – nem volt célja ilyen jellegű nemzeti szabályozás ösztönzése.

A II. panelt Marek Kordík, a pozsonyi Comenius Egyetem egyetemi docense nyitotta meg előadásával, melyben betekintést nyújtott a szlovák büntetőpolitika és büntetőjogi szabályozás aktualitásaiba. Szlovákia büntetőködexe 17 éve van hatályban, ez idő alatt 43 módosítást élt meg. Az utóbbi időben az alternatív büntetések alkalmazása került a gyakorlatban előtérbe. A büntetőeljárás törvény szintén 17 éve született, és 53 alkalommal került sor módosításra. Az eljárásjog is prioritizálja a resztoratív igazságszolgáltatást. Bevezetése óta a kriminalitási ráta csökkenő tendenciát mutat. Egy brit

kutatás górcső alá vette a tárgyalás előtti szakaszt, mely szerint a módosítások nem gyorsították kellőképpen az eljárást.

Prof Věra Kalvodová és Prof Marek Fryšták, a cseh Masaryk Egyetem büntetőjogi tanszékének vezetője, illetve tudományos és kutatási dékánhelyettese 1990-től, a rendszerváltás időszakától zajló jelentős büntetőpolitikai irányváltásról számolt be. 2000 után három büntető anyagi jogi tárgyú törvényjavaslat született: egy új büntetőkódex-tervezet mellett külön jogszabályokat szándékoztak szentelni a fiatalkorú elkövetők, valamint a jogi személyek büntetőjogi felelőssége szabályozásának is. A 2009-es cseh büntető anyagi jogi kódex jelentős újdonságai közt kell említeni a büntetőjogi alapelvek explicit megjelenítését, egy formális bűncselekmény-fogalom megalkotását, a bűncselekmények dichotóm rendszerének meghonosítását, a szabadságvesztés *ultima ratio* jellegű alkalmazását etc. A büntető anyagi jog fejlődését az eljárásjog nem követte le napjainkig: a hatályos kódex 1962 óta van hatályban. Természetesen módosítások révén bekerültek az eljárást gyorsító elterelési lehetőségek, illetve a nyomozás határidőhöz kötött, azonban a bírósági szaknak nincs egzakt határideje, ez komoly hiányosságnak tekinthető. A büntetés-végrehajtási rendszer 1992-es jogszabályon alapul. 2+1 fokozat létezik: „örzött börtön”, „magas biztonságú börtön” és fiatalkorúak börtöne. Az előbbi két kategória között jelentős eltérések vannak, példának okáért az intézetben belüli szabad mozgás, a külső munkavégzés terén.

Prof. Marcin Wielec, a varsói Stefan Wyszyński Bíboros Egyetem Jogi és Közigazgatási Karának dékánhelyettese prezentálta a lengyel büntetőpolitika és büntetőjog főbb irányait. Álláspontja szerint Lengyelországban a büntetőjog a „legellentmondásosabb jogág”. Mind a büntető anyagi, eljárás- és végrehajtási jog külön jogforrásban szabályozott, mindegyiket 1997-ben, egyazon napon fogadták el. A büntetőjog alapelvei közül kiemelte a jogbiztonságot, az igazságosságot, a biztonságot, az emberi méltóság megőrzését és a hatékonyságot. A jogalkalmazás kihívásaként érzékelik az új bűncselekményekre való reagálást. Válaszként megszületett két új eljárásjogi intézmény: az anonim tanú (‘anonymous witness’) és a koronatanú (‘crown witness’) jogi kategóriája. Az utóbbi olyan elkövetőt takar, aki vállalta, hogy terhelő vallomást tesz. A koronatanú intézményét az első tíz év alatt 90-szer alkalmazták. Másik újjáértékelésként hangsúlyozandó a kiterjesztett elkobzás (‘extended confiscation’), mely segítségével 2019-ben több mint 2,1 milliárd lengyel zlotyi vagyoni értékben történt lefoglalás. Szintén komoly figyelem irányult a gyermekekre a büntetőeljárásban, mely egy 21 rendelkezésből álló módosítást indukált a kérdésben.

Cristian Miheș, a Nagyvárad Egyetem Jogi és Jogtudományi Karának dékánja tartott előadást a román büntetőpolitikai és büntetőjogi *status quo* tárgyában. A hatályos joganyag részletes bemutatása a büntető anyagi és eljárási kódex 1996-os reformjainak ismertetésével kezdődött. E módosítás jelentősége, hogy eltávolította a kapitalista berendezkedéssel össze nem férő szocialista rendelkezéseket a büntetőjogból. A román büntetőjog kiemelt forrásai Románia Alkotmánya és Románia Büntető Törvénykönyve, melyben megtalálható a jogi személyek büntetőjogi felelősségének szabályozása is. Szűk körben lehetséges a mediáció intézménye, mint büntethetőséget megszüntető ok. A törvény különös része nagyszabású fejlesztésen

ment át: a klasszikus bűncselekményeket – mint a lopás és a rablás – újradefiniáltak, és új tényállásokat is törvénybe iktattak. A román büntető eljárásjogi törvényről megállapítható, hogy alapelvei nagy vonalakban megegyeznek a magyar szabályozásban foglaltakkal. Érdekes, hogy az enyhébb bűncselekmények esetében az ügyész dönthet úgy, hogy ejti a vádat, ha meglátása szerint nem szolgálja a társadalom érdekét az eljárás lefolytatása.

Ivana Radisavljević a Belgrádi Egyetem Jogi Karának tanársegéde vezette be a hallgatóságot Szerbia büntetőjog-politikájába és büntetőjogába. A büntetőjog forrásai a 2006-os büntető törvénykönyv, a 2005-ös fiatalkorúak büntető törvénykönyve, a 2008-as jogi személyek büntetőjogi felelősségének kódexe, és külön törvény született az elkobzásról és vagyonelkobzásról. Szerbia Büntető Törvénykönyvének általános része megjeleníti a büntetőjog alapelveit. A bűncselekmény definíciója négyelemű: magatartás; ami törvény által meghatározott; ami törvénytörő; és amit bűnös szándékkal követnek el. A kriminálpolitika terén elmondható, hogy az utóbbi időszakot a törvény szigorítása jellemezte a szankciórendszer tekintetében. Ezzel szemben a jogalkalmazásban egy „lágyabb” büntetőpolitika érvényesül: szívesen alkalmaznak felfüggesztett szabadságvesztést, bírságot és rövidebb tartamú szabadságvesztés-büntetéseket. Ezzel szemben az elterelési módok alkalmazása nem bevett a gyakorlatban, ekképp probléma a börtönzsúfoltság.

Miha Šepec, a Maribori Egyetem Büntetőjogi Tanszékének egyetemi docense, és Maja Kotnik, a tanszék doktorandusza mutatták be a szlovén büntetőjog jellemzőit. A beszámoló a büntetőjogi jogalkotás elmúlt 30 évét a jogi szakértők és politikusok harcaként jelenítette meg. A büntetőtörvény módosításait gyakori politikai nyomás indukálta; a rendszerváltást követően ez a hatás a társadalmi változások következtében felerősödött. Az egyik legfontosabb fejlemény az emberi jogok implementálása volt. Érdekes, hogy számos büntető-eljárásjogi alapelvet nevesítettek az anyagi jogban. A bűncselekmény-fogalom háromtagú: elemei a törvényben meghatározottság, a jogellenes magatartás és a bűnösség. Teret kapnak az alternatív szankciók, gyakran alkalmazzák pénzbüntetést és a felfüggesztett szabadságvesztést, nincs halálbüntetés. Problémát jelentenek az elkapkodott jogszabály-módosítások, illetve a büntetőeljárások elhúzódása. A börtönzsúfoltság az európai átlaghoz képest alacsony.

Marta Dragičević Prtenjača, a Zágrábi Egyetem egyetemi docense villantotta fel a horvát büntetőjog és büntetőjog-politika fontosabb aspektusait. A rendszerváltás idején nem voltak önálló büntetőjogi tárgyú törvények, a jugoszláv szabályozás „öröklődött”. A büntetőjogi szabályozást megálmodó alkotmányos berendezkedés átláthatóságát biztosítandó, részletes ismertetést kapott a hallgatóság a hatalmi ágak elválasztásának koncepciójáról Horvátországban, illetve bemutatásra került a horvát bírósági rendszer. Horvátországban hármas ügyész-ségi rendszer működik: az államügyészség, a szervezett bűnözés eltörlését célzó speciális ügyészi szerv és az Európai Ügyészség. A hatályos büntetőkódexet 2011-ben fogadta el a jogalkotó, az elmúlt évtizedben nyolc módosításra került sor. A változások érintették az általános és különös részt egyaránt; a különös rész fejezeteinek újrastrukturálása, és új fejezetek beillesztése történt meg, míg az általános részben megjelentek

az alternatív szankciók. A büntetőeljárás törvény 2008-ban módosításon ment keresztül, főképp a tárgyalási szak előtti szakaszba illesztettek új jogintézményeket.

Prof. Herke Csongor DSc, a Pécsi Tudományegyetem Büntető és Polgári Eljárásjogi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára a keddi előadások sorát lezárando rövid áttekintést adott a tízéves Btk. főbb jellemzőivel kapcsolatban. Megállapította, hogy a magyar büntetőjog, és más államok alapelvei nagyfokú hasonlóságot mutatnak. Külön kiemelte a *ne bis in idem* elv alkalmazásának nehézségét olyan helyzetekben, amikor több állam területe érintett egy büntetendő cselekmény kapcsán, azonban más megítélés alá esik az adott magatartás a különböző jogrendszerekben. A büntetethetőségi akadályok rendszerén belül hangsúlyozta a tevékeny megbánást, mint a mediáció megjelenését büntetőügyekben. Magyarországon az elmúlt húsz évben a bűncselekmények és az elkövetők száma is jelentős csökkenést mutat. A büntetőeljárás nívumaként hangsúlyozásra került az előkészítő ülésen történő beismerő vallomás következtében a kedvezőbb elbírálás intézménye, mely jelentősen gyorsította az eljárást az egyszerű ügyekben.

A rendezvény első napjának programját záró előadást gyümölcsöző diskuszió követte, majd Prof. Szilágyi János Ede zárógondolatai foglalták keretbe az eseményt.

A konferencia második napján a III. panel nyitányaként Prof. Tóth Mihály DSc, a Károli Gáspár Református Egyetem Büntetőjogi Tanszékének egyetemi tanára reflektált az elmúlt évtizedben elért fejlődésre a büntetőjog-tudomány területén. Többek között kiemelte a megújult szankciórendszer előnyeit és a különös részben átvezetett jelentős újításokat, melyek az aktuális bűnözési tendenciákra figyelemmel kerültek a törvénytövegebe. Bár összességében pozitív irányúnak ítélte meg az elmúlt tíz év eredményeit mind elméleti-tudományos, mind gyakorlati szempontból, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy felgyorsuló világunkban a büntetőjog fejlettsége nem érhet el egy ideális szintet – mindig újabb és újabb változtatásokra van szükség, melyek lehetséges irányára, illetve néhány aktuális kérdésre külön is felhívta a figyelmet.

Prof. Szomora Zsolt, a Szegedi Tudományegyetem Büntetőjogi Tudományok Intézete intézetvezető-helyettes egyetemi tanára a kriminalizáció egyes okait tárta fel az elmúlt évtized vonatkozásában. Számításai szerint a Btk. 2022 őszéig több mint 50 alkalommal került módosításra, mely mögött eltérő okok állnak. A változó jogpolitikai irányok mellett kiemelt jelentőséggel bír az Unió jogalkotás hazai joganyagra gyakorolt hatása. Egyes keretdiszpozíciók tartalma érdemben változott a háttérjogszabályok módosításai miatt is. A változások atipikus okai között kiemelt figyelmet kapott a migráció jelensége, valamint a pandémia. Ez utóbbihoz tartozó változásokkal kapcsolatban több ízben merültek fel alkotmányossági aggályok. Végül a „szimbolikus büntetőjog” problematikája került terítékre.

Habil. Bartkó Róbert, a Széchenyi Egyetem Büntetőjogi Tudományok Tanszékének egyetemi docense a terrorizmus elleni fellépés eszközeivel foglalkozott a közép-európai államok vonatkozásában. Ugyan a nemzetközi büntetőjog *jus cogens* normái még – véleménye szerint – nem teremtik meg a terrorizmus üldözésének kötelezettségét, azonban valamennyi vizsgált országban van vonatkozó tényállás, ideértve a terroriz-

mus finanszírozásának büntetni rendeltségét is. Ezzel szemben az egyes jogrendszerekben eltérések mutatkoznak a szabályozásban: a kutatás eredménye szerint a magyar és a lengyel jogalkotó némiképp sajátos megközelítést alkalmaz a többi vizsgált államhoz képest. Mindezek ellenére az uniós jogharmonizáció eredményeként a tényállási elemek között a terrorista célszámok egységes képet mutatnak. A kiképzés kriminalizálása szintén eltérő módokon történik az egyes kódexekben.

Prof. Róth Erika, a Miskolci Egyetem Büntetőjogi Tudományok Intézetének intézetvezető egyetemi tanára a kényszerintézkedések rendszerét tette elemzés tárgyává. A kérdéskört érintő nemzetközi jogforrások terén említette az Európa Tanács és az Európai Unió releváns dokumentumait, az utóbbiakkal kapcsolatban külön kiemelendő egy, a 2022-es végén elfogadásra váró ajánlás. A közép-európai országok büntető eljárásjogát vizsgálva összehasonlításra került az őrizet és a tartóztatás szabályozása és gyakorlata, valamint az óvadék és az ennek alternatíváiként szolgáló „garancia” és „ígéret” jogintézményei.

Habil. Madai Sándor, a Debreceni Egyetem Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszékének tanszékvezetője és a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Büntetőjogi Tanszékének egyetemi docense a gazdaság büntetőjogi védelmének fejlődési ívét rajzolta fel előadásában. A címben szereplő terminus fogalmi megközelítését követően részletesen esett szó a szocialista érában fokozottan megjelent kollektív tulajdon védelméről, mely a közép-európai régió szinte valamennyi országában jellemző volt. E felfogással élesen szemben áll a rendszerváltás óta kialakult kapitalista gazdasági berendezkedés, mely a terület átfogó reformját követelte. Konkludálható, hogy e kérdéskörben valamennyi, a közép-európai együttműködésben részt vevő állam – az Unió égisze alatt – egy közös szabályozási modell kialakulása felé tart.

Prof. Jacsó Judit, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánhelyettese és Udvarhelyi Bence, a Miskolci Egyetem Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszékének egyetemi adjunktusa az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelmével és a pénzmosás elleni küzdelemmel összefüggésben tartották előadásukat. A fellépés eszközeiként az anyagi büntetőjogi harmonizáción túl kiemelték a büntetőjogi együttműködést, a költségvetés végrehajtásának ellenőrzését és a compliance intézkedéseket. A jogharmonizáció eredményének, az ún. PIF irányelvnek a rendelkezéseit ismertették, emellett eljárásjogi szempontból mérőföldkőként jellemezték az Európai Ügyészség felállítását. A közép-európai államok közötti különbségtételt e körben lehetővé teszi, hogy jogtechnikailag akár eltérően biztosítsák az uniós és a nemzeti költségvetés védelmét (egységes vagy különálló tényállással a büntető kódexben; egyes országokban büntetőtörvényen kívüli elhelyezés is előfordul).

Prof. Kerecsi Klára DSc, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem egyetemi tanára a közép-európai államok büntetőjogi politikájának egyes aspektusait vette górcső alá. Prezentációjában cízelálta a vizsgált államokban lejátszódó történelmi folyamatok hatásait, majd a büntetőjog-politika egyes eszközei gyakorlati alkalmazásának előnyeiről és hátrányairól szolt részletesen. Megállapította, hogy a vizsgált államok múltjában fellelhető közös elemek, valamint az azóta végbement demokratikus

átmenet és az elmúlt évtizedek új bűnözési tendenciái hasonló jogpolitikai irányok követéséhez vezettek. Ilyen iránynak tekinthető a halálbüntetés eltörlése, a büntetés-végrehajtási intézetekben fennálló körülmények javítása és az alternatív szankciók prioritizálása.

A konferencia záró előadásában Csemáné Váradi Erika, a Miskolci Egyetem Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszékének egyetemi docense az egyes, büntetőjogi szempontból releváns társadalmi kihívásokra hívta fel a figyelmet. Az interdiszciplináris áttekintés a poszt szocialista államok közös múltjával indult. Az elmúlt évtizedekben lezajlott változások szociálpszichológiai hatásai a mai napig meghatározzák ezeket a társadalmakat. A Közép-Európai régió kriminálpolitikájának hasonló elemeit markánsan befolyásolták azok a közös tapasztalások,

melyek a rendszerváltoztatáson kívül az Unióhoz és egyes nemzetközi szervezetekhez való csatlakozással összefüggésben jelentkeztek. A társadalom hatékony védelmével összefüggésben terítékre kerültek az emberi jogi védelmi rendszer általános és speciális dimenziói. Különös hangsúlyt kaptak a kiskorúakra és az idősekre vonatkozó aktuális kihívások mind az elkövetők, mind az áldozatok szempontjából.

A programsorozat Prof. Szilágyi János Ede gondolataival és köszönetnyilvánításával zárult.

Az esemény sikerességét jól mutatja, hogy az előadók és a hallgatóság között élénk párbeszéd alakult ki egyes kérdések kapcsán a diszkusszió során és az előadások között egyaránt, mely termékeny táptalaja lehet a jövőbeli összehasonlító büntetőjogi munkáknak.

